УДК 930.85(477:438)-044.247:355.48(477-651.2:470-651.1)"2022/..."] (045)
DOI: https://doi.org/10.17721/2524-048X.2024.29.17

Лариса Фицик,
канд. іст. наук ,доц.,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Україна
ORCID: 0000-0001-5953-2018

Ігор Фицик,
канд. філос. наук ,доц.,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Україна
ORCID: 0000-0003-0035-6376

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЄВРОПИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ МІСТ ПОЛЬЩІ)

Анотація. *У статті розглядаються особливості інтеграції України в культурний простір Європи в умовах повномасштабної війни, розв'язаної росією проти України, на прикладі найбільших польських міст. Зазначається, що не зважаючи на криваву та виснажливу війну, наша країна поглиблює культурне співробітництво з країнами Євросоюзу. Наголошується, що найбільш плідною та показовою в контексті результативності культурної інтеграції України в ЄС є співпраця України та Польщі, і основними майданчиками у цьому процесі є міста Польщі, де створюються величезні можливості для діячів українського мистецтва та культури вдосконалювати свою майстерність та обмінюватися досвідом із польськими та зарубіжними колегами.*

Акцентовано увагу на тому, що величезна роль у процесах інтеграції української культури в культурний простір Європи належить муніципалітетам та недержавним культурним організаціям польських міст, які паралельно з органами державної влади сприяють реалізації творчих проєктів діячів української культури. Їх допомога є особливо цінною, оскільки дає можливість нашим митцям привернути увагу європейської аудиторії до культурного надбання воюючої країни.

Зазначається, що у польських містах було реалізовано ряд проєктів у галузі образотворчого мистецтва, музики, театру, кіно, спрямованих на презентацію української культури, що свідчить про незмінну солідарність та підтримку громадянами Польщі українського народу. Вони дали змогу українським митцям швидко адаптувалися до нових реалій, поєднавши культурно-просвітницький та розважальний складники з благодійним, збираючи, зокрема донати для українських військових та гуманітарну допомогу постраждалим від війни.

Зроблено висновок, що важливість таких культурно-мистецьких акцій, які відбуваються в культурному просторі польських міст в умовах повномасштабної війни, є очевидною, оскільки подібні заходи популяризують українську культуру в ЄС, сприяють отриманню допомоги від міжнародних та європейських інституцій, і тому необхідна подальша співпраця наших країн та міст у культурній сфері.

Ключові слова: *Європейський Союз, Україна, інтеграція, культурний простір, повномасштабна війна, польські міста, культурно-мистецькі заходи.*

Постановка проблеми. З розпадом біполярної системи на зміну глобальній конфронтації на європейському континенті посилилося економічне, політичне та культурне співробітництво народів і держав. Відтак, цілком реальною стає перспектива утворення єдиної Європи та її спільного економічного, політичного та культурного простору. Згідно статті V Декларації принципів міжкультурного співробітництва, прийнятої у Парижі 4 листопада 1966 р., культурне співробітництво є правом і обов'язком усіх народів і країн, отож вони мають ділитися своїми знаннями і досвідом [5]. У Бременській декларації «Місто і культура: нові відповіді на проблеми культури» (1983 р.) зазначається, що важливу роль у сприянні культурній інтеграції у ЄС мають відігравати не лише державні інституції, але й муніципальні органи влади європейських міст, які мають достатньо повноважень і ресурсів, щоб забезпечувати мистецькі можливості та сприяти творчій діяльності представників культури інших країн [22].

У Європейському Союзі культурна інтеграція є процесом постійним, хоча нині він значно ускладнився у зв'язку з війною, розв'язаною росією. Інтеграційні заходи на європейських теренах не припиняються навіть після повномасштабного російського вторгнення, зокрема, завдяки і зусиллям України, яка своєю кропіткою співпрацею з європейськими країнами в соціокультурній сфері постійно доводить необхідність її включення до ЄС на правах повноправного члена.

Наша країна, не зважаючи на криваву і виснажливу війну, продовжує проєвропейські реформи, ухвалюючи важливі євроінтеграційні закони в економічній та політичній сферах, та поглиблюючи культурне співробітництво з країнам Євросоюзу. Загалом, є підстави говорити про помітний прогрес, значні здобутки і зрушення на шляху інтеграції України в європейський культурний простір. Та найбільш результативною в контексті аналізу процесів культурної інтеграції України є співпраця нашої держави з Республікою Польщею.

Аналіз досліджень і публікацій. У наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених, досить широко розглядаються процеси інтеграції України у європейський культурний простір. Варто відзначити, зокрема, роботи Ю.Богуцького, О. Гриценка, В. Дудник, М. Кордона, С. Пахлова, Г. Костусяка, О. Антоніва, С. Романюка, та інших науковців. Детальний аналіз культурного простору сучасного європейського міста та змін його культурного ландшафту в умовах глобалізації проводила у своїх дослідженнях Г. Фесенко. У той же час, у науковій літературі не простежується системний підхід до вивчення проблем та

особливостей культурної інтеграції нашої країни у ЄС в умовах воєнного часу, зокрема, на регіональному та локальному рівнях.

Метою статті є аналіз особливостей інтеграції України в культурний простір Європи в умовах повномасштабної війни на прикладі міст Польщі.

Виклад основного матеріалу. Республіка Польща як член ЄС надає найбільшу підтримку євроінтеграційним прагненням України, створюючи величезні можливості для діячів українського мистецтва та культури вдосконалювати свою майстерність та обмінюватися досвідом із польськими та зарубіжними колегами. Завдяки Посольству нашої країни у цій дружній для нас державі, яка надала неоціненну допомогу нашим громадянам-біженцям, особливо на початку повномасштабної війни, продовжувалася координація заходів, організованих діячами української культури у польському культурному просторі. Постійним популяризатором творчих планів та доробку багатьох українських митців та творчих фундацій став Культурно-інформаційний центр нашого посольства у Варшаві, за активної підтримки якого впродовж двох останніх років у великих містах та містечках організовувалися різноманітні фестивалі українського мистецтва у Польщі, відбувалися обміни творчих колективів, проводилися майстер-класи.

Зрозуміло, що зважаючи на воєнний стан, більшість спільних польсько-українських культурно-мистецьких заходів, ініційованих українськими діячами культури, були реалізовані не в Україні, а в культурному просторі польських міст за активної підтримки органів державної, регіональної та муніципальної влади Республіки Польща, і організовувалися вони, як правило, найчастіше, у найбільших польських містах: Варшаві, Кракові та Познані.

Одним із найбільш вдалих прикладів інтеграції України в культурний ландшафт польських міст є співпраця українських та польських художників. Враховуючи той факт, що в умовах повномасштабної війни своєрідним рупором представників української культури до європейської спільноти та викривачем жахливих діянь російських окупантів щодо нашого народу стало насамперед мистецтво, вже влітку 2022 р. одночасно декілька варшавських галерей організували відкриття виставок українських картин. Так, завдяки Варшавській галереї вихідного дня («Gallery Weekend»), жителі та гості польської столиці мали можливість ознайомитися з роботами художників, скульпторів, фотографів, які раніше з великим успіхом експонувалися у найбільших галереях Києва. Активну участь у вказаному проєкті взяли українські митці також у наступному році [20].

Знаковою подією в культурному просторі польської столиці стало відкриття однієї із найбільших за останні роки виставок сучасного українського мистецтва у РП під назвою «Україна. Під іншим небом», яка проходила у Центрі сучасного мистецтва Варшави з 4 листопада по 12 березня 2023 року. Вона стала своєрідною презентацією творчості нової хвилі молодих українських художників за кордоном в умовах війни, і саме тут, - на думку експертів та пересічних відвідувачів, - їм вдалося передати у своїх картинах, світлинах, скульптурах та інсталяціях усі жахіття воєнного часу [12].

Свідченням підтримки нашого мистецтва та культури у скрутний для України час став прихисток та організація виставок евакуйованих творів національного та європейського мистецтва з колекції Національного музею Богдана і Варвари Ханенків, зруйнованого у перші місяці повномасштабного вторгнення у Києві, у стінах Королівському замку Варшави. Варто зазначити, що частину цієї цінної експозиції становили твори мистецтва, які раніше у Польщі та інших європейських країнах не демонструвалися: полотна італійських майстрів епохи Відродження та бароко, твори фламандських, голландських та іспанських художників тощо.

Ще одна художня виставка під назвою «Геній Львова. Львів як центр мистецтва і його мистецькі колекції» проходила у бібліотеці Королівського замку та завершила свою роботу 14 січня 2024 р. Її відвідувачі мали нагоду ознайомитися із найкращими творами польського та західноєвропейського мистецтва XVII – XX ст. із фондів Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького та Львівського історичного музею [3].

Прикладом незаперечної підтримки нашої країни стало проведення 19 грудня 2023 р. у приміщенні польського парламенту фотовиставки «Україна. Сльози війни», ініційованої фундацією «Міжнародна Солідарність», яка організувала програму допомоги українським дітям-сиротам внаслідок війни та жінкам, звільненим з полону. Вона демонструвала відвідувачам світлини, на яких відображалася та сувора реальність, у якій живуть щодня усі українці. На її відкритті був присутній посол нашої країни в Польщі В.Зварич, який висловив величезну подяку президенту фундації Р. Дзєнцьоловському за такий важливий проєкт [18].

Масштабна виставка робіт 48 українських та польських сучасних митців під назвою «Візантійська ностальгія» була відкрита у Варшаві 26 січня 2024 р. та проходила до кінця квітня у Центрі сучасного мистецтва «Замок Уяздовський». Фінансовим спонсором проєкту стало Міністерство культури і національної спадщини РП. На думку експертів, її організаторам вдалося

продемонстрували сучасний культурний контент польсько-українських взаємин [8].

Важливу роль у процесах інтеграції України в культурний простір Польщі зазвичай займала книга. Так, яскравою та неординарною подією у житті культурної столиці Польщі – Кракова, стало відкриття у приміщенні української книгарні-кав'ярні «Nik» у березні 2022р. художньої галереї, серед експонатів якої можна було побачити роботи як українських, так і польських художників-ілюстраторів (зокрема, Якуба Матушевського). Захід, який був проведений під егідою фонду «Активна інтеграція», ознайомив польськогого глядача із сучасним українським мистецтвом, а в найближчих планах, анонсованих організаторами, «…є спільна з міською владою презентація робіт відомих українських книжкових ілюстраторів» [2]. Як зазначає С. Лагуз, на часі - створення з українського боку спеціального фонду, який сприятиме мистецьким обмінам, реалізації різноманітних проєктів, виставок у Польщі, і тому вказана експозиція у творчому просторі кав'ярні є одним із перших кроків до втілення таких амбітним задумів [10].

Важливим свідченням співпраці наших митців на культурному фронті стало відкриття 29 лютого 2024 р. у польській столиці виставки плакатів українських і польських художників «Мистецтво проти війни», присвяченої другій річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну. Вона стала не лише спільним польсько-українським проєктом, організаторами якого стали Спілка дослідників сучасного мистецтва, Biruchiy Contemporary Art Project та Центр Мєрошевського за підтримки Міністерства культури і національної спадщини Польщі, але й, – як пояснив пояснив співорганізатор виставки Геннадій Козуб, – чудовим прикладом співпраці наших народів у галузі культури та потужною зброєю проти російської пропаганди [11].

Польська частина експозиції була представлена скульптурами, плакатами, інсталяціями таких відомих авторів як Анджей Милєвський, Матільда Дамєнцька, Марта Фрей, роботи яких розглядаються діячами культури та мистецтва Польщі не лише як реакція на російські злочини, але й як величезний прояв підтримки українців. Отож, під враженням виставки Посол України в Польщі В. Зварич підкреслив, що саме через мистецтво й культуру «…можна «дотягнутися» до країн вільного світу, щоб консолідувати підтримку Україні, яка сьогодні бореться за інтереси всього світу, і за інтереси Польщі, зокрема» [11]. Подібну думку висловлюють і польські політики та громадські діячі. Так, очільник польської столиці Рафал Тшасковський на зібранні громадськості Варшави перед Палацом культури і науки у березні 2022 р. зазначив, що

Україна має якнайшвидше стати членом ЄС, оскільки вона більше, аніж будь-яка інша держава, заслуговує на вступ до Європейського Союзу» [13].

Однією із головних культурних локацій українського мистецтва у Польщі в період повномасштабної війни став Познань. У цьому місті у серпні 2022 р. за підтримки Міністерства закордонних справ України до Дня Незалежності України в рамках проєкту, започаткованого Українським інститутом національної пам'яті та на замовлення Міністерства культури та інформаційної політики, на території музею декоративно-прикладного мистецтва демонструвалася виставка «Україна. Війна в Європі». З її експонатів мешканці та гості міста мали можливість побачити справжнє обличчя війни та усвідомити загрози, які йдуть від росії, спрямовані на знищення світових принципів демократії, та ще більше консолідувати свої зусилля довкола допомоги Україні, яка захищає нині не тільки себе, але й інші, насамперед європейські країни. Партнерами проєкту стали Познанський Національний музей, Центр профорієнтації для молоді та фестиваль «Українська весна» [6].

До Дня Незалежності нашої держави у Познані вже вдруге міською владою був ініційований ще один важливий культурно-мистецький захід під назвою «Тиждень українського мистецтва», який проходив з 18 по 31 серпня 2023 р. Його організатори, серед яких був і міський муніципалітет, влаштували грандіозну культурну програму, яка складалася з виступів українських і польських музичних гуртів, літературних вечорів, майстер-класів, концертів, виставок дитячих малюнків та робіт професійних художників [15].

Культурний простір міста став одним із центрів європейського авангардного мистецтва, де часто відбуваються виставки сучасних арт-художників. Так, у трагічний період у житті нашої держави, в результаті колаборації муніципальних галерей двох міст-побратимів - Харкова та Познані, у галереї «Arsenal» з 17 березня 2023 р. впродовж місяця проходив патріотичний виставковий проєкт відео- та медіа-арту харківських митців під назвою «З міста Залізобетону», співорганізатором якого виступила Муніципальна галерея Харкова [7]. Допомога польських партнерів, зокрема міського муніципалітету, в організації та проведенні виставки Харківського медіа-арту в Познані, стала для харківських художників особливо цінною, оскільки дала їм можливіть висловити власну творчу та громадянську позицію та привернути увагу європейської аудиторії до мистецтва та культури воюючої країни.

Варто зазначити, що до популяризації у місті українських культурно-мистецьких ініціатив, зокрема, в царині європейської інтеграції, активно

долучаються як польське дипломатичне відомство, так і муніципальна влада та недержавні інституції. Так, з ініціативи Фонду «Свобода і демократія», за сприяння Польського інституту в Києві, а також завдяки співпраці з Генеральним Консульством Республіки Польща у Львові та Центром польської культури та європейського діалогу в Івано-Франківську, в Познані 5 серпня 2023 р. відкрилася патріотична фотовиставка «Я був поляком-громадянином України», присвячена українським військовослужбовцям польського походження, які загинули за весь період російсько-української війни, з 2014 р. Її організаторами стали міська рада та громадсько-культурні асоціації «Польща - Україна» та «Штаб Ангелів» [17]. Познань стала також третім польським містом після Варшави та Кракова, де відкрилася виставка знищеної в Україні російської військової техніки під назвою «За нашу і вашу свободу», організована урядом Польщі у співпраці з Міністерством оборони України [16].

Заходами, які впродовж декількох десятиліть популяризували українську культуру в культурному просторі Польщі, завжди були фестивалі, і повномасштабна війна в Україні не суттєво завадила їх проведенню. Одним із останніх став міжнародний фестиваль «Українська весна» у Познані, який проходив у місті за сприяння Почесного консула України 5 – 9 жовтня 2023 р. Минулоріч він був профінансований із бюджету самоврядувння Великопольського воєводства, міського бюджету Познані, а також культурного порталу «Культура в центрі». Організацію заходу ініціювало культурне товариство «Польща - Україна», а його співорганізатором став культурний центр «Zamek» у Познані. Програма фестивалю була досить насиченою: його гості, серед яких було багато біженців з України, мали можливість відвідати фотовиставку, літературну зустріч, концерти, взяти участь у мистецьких майстер-класах для дітей, а також переглянути п’єсу та сучасні українські фільми [19].

Важливу роль у динаміці євроінтеграційних процесів у галузі культури відіграє музика. Знаковою подією у культурному житті польських міст став IX фестиваль класичної музики «Дні української музики у Варшаві», який проходив 3 – 10 вересня 2023 р. в залах Польського радіо за підтримки міської влади, фонду «Most the Most», Банку господарства крайового, польського Міністерства культури та національної спадщини, а також завдяки співпраці з Національним інститутом музики та танцю. Він став своєрідним популяризатором української музики, адже твори відомих українських композиторів різних часів виконували відомі музиканти та колективи з України та Польщі. Важливість такого культурного заходу, - на думку його

організаторів, - полягала «…у продовженні популяризації української музики з глибоким переконанням у важливості ознайомлення польської аудиторії з українською високою культурою» [1].

Регулярно відвідують Польщу українські співаки та музичні гурти. Так, у кінці серпня 2023 р. у польську столицю на фестиваль «Easy Busy Fest» приїхало 12 відомих українських виконавців, серед яких відомі рок-гурти, поп-музиканти, репери та сольні виконавці. Восени 2023 р. у ряді польських міст (Варшаві, Вроцлаві, Гданську, Жешуві, Кракові, Познані, Любліні, Познані та ін.), відбулися благодійні концерти відомих українських співаків та музичних гуртів, під час яких збиралася допомога для українських військовослужбовців та осіб, які постраждали від війни [24]. Варто зазначити, що українські концерти у польських містах радо відвідують як поляки, так і українці, які перебувають нині у РП.

Одним із найбільш вдалих прикладів міжнародного культурного співробітництва України та Польщі стали виступи оркестру «Ukrainian Freedom Orkckestra», створеного з найкращих українських музикантів, та польсько-українського фольк-рок-гурту «Eney» 28 січня 2024 р. у Варшаві. Його учасники виконували свої композиції як польською, так і українською мовами та активно донатили на потреби ЗСУ.

Бажаними гостями у польських містах в останні роки стали і українські театральні діячі. Одразу ж після початку повномасштабного вторгнення багато польських театрів запропонували нові формати підтримки для українських митців: колаборації, створення виставок, участь у фестивалях та ін. Так, з 28 серпня по 5 вересня 2023 р. у Кракові відбувся IX Міжнародний фестиваль українського театру «Схід – Захід», а в жовтні того ж року в Білостоці вже вшосте пройшов театральний фестиваль «Напрямок – Схід». Знаковою подією у культурному житті Польщі та України став Щорічний Міжнародний шекспірівський фестиваль (м. Гданськ, 27 липня – 6 серпня 2023 р.). Під час його проведення відбулася актуальна дискусія прогресивних діячів культури на тему «Театр під час війни». Варто зазначити, що міжнародна, і, зокрема, польська публіка під час цих заходів вперше дізналася про такий процес, як трансформація українських театрів у центри гуманітарної підтримки для українців [4]. Окрім Польщі, українські режисери та актори активно презентували свої проєкти також у Німеччині, Литві та Латвії.

Поки триває війна, культурний простір Європи продовжує освоювати український кінематограф. Наші фільми вже демонструвалися у багатьох європейських країнах, отримуючи нагороди, схвальні відгуки від критиків та

західних медіа. Їх побачили, зокрема, не лише глядачі з Польщі, але й Німеччини, Угорщини, Італії, Іспанії, Швейцарії, Чехії та інших країн. Кінозаходи у країнах ЄС стали потужними майданчиками, на яких мешканці європейських міст можуть ознайомитися з нашою культурою та розповісти європейській спільноті більше про криваву російську агресію та геноцид українців. Одним із таких у Польщі став фестиваль «Любуське кіноліто» у Лагуві у липні 2022 р., і на ньому головну нагороду отримала стрічка режисера Олега Синцова «Носоріг» [14].

Загалом, за даними Посольства України в Польщі, тільки у 2022 р. у польських містах за сприяння Посольства України було реалізовано понад 100 благодійних проєктів, спрямованих на презентацію та промоцію української культури, яка щоденно бореться з російськии терором. Вони не тільки засвідчили співпрацю між мистецькими середовищами України та Польщі, але й продемонстрували величезну солідарність польського народу з боротьбою українців проти російських окупантів [9]. У цьому контексті віце-прем'єр, міністр культури та національної спадщини, професор Петро Глінський зазначив: «Ми маємо пам'ятати, що сьогодні серце Європи б'ється у Києві. Це місто сьогодні – культурна столиця Європи. Україна, жертвуючи життям своїх громадян, сьогодні захищає Європу, її цінності та культуру від російського варвара, і ЄС має, нарешті, відреагувати» [21].

Особливості нинішнього процесу інтеграції України в культурний простір польських міст пов'язані з великою кількістю людей, які втікли від військових дій за кордон. Тільки у перші тижні повномасштабної війни до Варшави прибуло декілька сотень тисяч біженців, а зараз їх у містах Польщі близько 800 тис. осіб. Багато з них залишилися донині та заново будує своє життя в столиці, і серед цих людей велика кількість працівників культурної сфери, - зокрема, жінок. Їм надається допомога з боку муніципальної влади та громадських організацій. Як приклад, можна назвати фундацію «Польський центр міжнародної допомоги», яка допомагає працевлаштувати аніматорів, хореографів та бібліотечних працівників з України в міських установах культури [23].

Процес інтеграції українців в культурний простір європейських міст триватиме і надалі, як в умовах воєнного стану, так і після його завершення. З іншого боку, участь міських громад у культурних процесах стала суттєвим кроком у свідомому залученні європейських містян до суспільно-політичних процесів, які відбуваються в Україні.

Висновки. Отже, можна зробити такі висновки:

1. Культурний простір Європи в умовах повномасштабної війни, розв'язаної росією проти України, зазнає суттєвих змін, наповнюється новими сенсами та змістом.

2. Нова політична і соціокультурна реальність, яка склалася після повномасштабного вторгнення на територію України, змусила активізувати та урізноманітнити шляхи інтеграції нашої держави у європейський культурний простір, і для цього створюються нові формати та локації для підтримки українських митців за кордоном.

3. Найбільш плідною та показовою в контексті результативності процесу культурної інтеграції України є співпраця України та Польщі. Основними майданчиками, де відбувається координація заходів, організованих діячами української культури у польському культурному просторі, є міста,

4. Величезна роль у процесах інтеграції української культури в культурний простір Європи належить муніципалітетам та недержавним культурним огранізаціям польських міст, які паралельно з органами державної влади сприяють реалізації творчих проєктів діячів української культури. Їх допомога є особливо цінною, оскільки дає можливість нашим діячам культури висловити власну творчу та громадянську позицію та привернути увагу європейської аудиторії до культурного надбання воюючої країни.

5. У польських містах було реалізовано ряд проєктів у галузі образотворчого мистецтва, музики, театру, кіно та ін., спрямованих на презентацію української культури, що свідчить про незмінну солідарність та підтримку громадянами Польщі українського народу.

6. Постійним популяризатором творчих планів багатьох українських митців та творчих фундацій став Культурно-інформаційний центр українського посольства у Варшаві, за активної підтримки якого впродовж двох останніх років у різних містах та містечках організовувалися різноманітні фестивалі українського мистецтва у Польщі, відбувалися обміни творчих колективів.

7. Культурні заходи українських митців у польських містах під час повномасштабної війни швидко адаптувалися до нових реалій та змогли поєднати культурно-просвітницький та розважальний складники складники з благодійним, збираючи, зокрема донати для українських військових або гуманітарну допомогу біженцям та постраждалим від війни.

8. Важливість культурно-мистецьких акцій, які відбуваються в культурному просторі польських міст в умовах повномасштабної війни є

очевидною, оскільки подібні заходи популяризують українську культуру в ЄС, сприяють отриманню допомоги від міжнародних та європейських інституцій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Білаш К. У Варшаві у вересні пройде 9-й фестиваль «Дні української музики» [Електронний ресурс] / К. Білаш // Lb. Ua. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2023/08/04/568503_varshavi_proyde_9y_festival_dni.html (Дата звернення: 04.08. 2023.)

2. В українській книгарні-кав'ярні «Nic», що у Кракові, почала діяти художня галерея [Електронний ресурс] // Український погляд. – Режим доступу: https://ukrpohliad.org/culture/v-ukrayinskij-knygarni-kav-yarni-nic-shho-u-krakovi-pochala-diyaty-hudozhnya-galereya.html (Дата звернення: 25.03. 2021).

3. Виставка «Геній Львова. Львів як центр мистецтва і його мистецькі колекції» [Електронний ресурс] // Наш вибір. – Режим доступу: https://podii.naszwybir.pl/vystavka-quot-genij-lvova-lviv-yak-tsentr-mystetstva-i-jogo-mystetski-kolektsiyi-quot-8/ (Дата звернення: 11.04. 2024).

4. Голізра І. Український театр за кордоном: вистави і проєкти, які створюють врження про Україну [Електронний ресурс] / І. Голіздра, І. Щокань // Українська правда. – Режим доступу: https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/2/252122/ (Дата звернення: 02.01. 2023).

5. Декларація принципів міжкультурного співробітництва 4 листопада 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.cc/law/document/read/995_067 (Дата звернення: 04.08. 2023).

6. До Дня Незалежності України виставка «Україна. Війна в Європі» відкрилася у Познані [Електронний ресурс] // IUATV. – Режим доступу: https://i-ua.tv/news/60383-do-dnia-nezalezhnosti-ukrainy-vystavka-ukraina-viina-v-yevropi-vidkrylas-u-poznani (Дата звернення: 29.08. 2022).

7. Зеленіна О. «З міста Залізобетону» у Познань [Електронний ресурс] / О. Зеленіна // Громада Груп. – Режим доступу: https://gromada.group/news/gallery/23875-z-mista-zalizobetonu-u-poznan (Дата звернення: 16.03. 2023).

8. Канарська А. Нова масштабна виставка в Замку Уяздовському поєднує польських і українських митців у «Візантійській ностальгії» [Електронний ресурс] / А.Канарська // Culture. PL. – Режим доступу: https://monitor-press.info/uk/news/20911-u-varsavi-vidkrivajetsya-vistavka-ukrayinskix-ta-polskix-mitciv (Дата зверення: 7. 02. 2024).

9. Культурно-гуманітарне співробітництво України в Республіці Польщі [Електронний ресурс] // Посольство України в Республіці Польщі. – Режим доступу: https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/231-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju) (Дата звернення: 19.06. 2023).

10. Лагуз С. Українським і польським художникам є чому вчитися одне в одного [Електронний ресурс] / С. Лагуз // Наше слово. – Режим доступу: https://nasze-slowo.pl/ukrayinskym-i-polskym-hudozhnykam-ye-chomu-vchytysya-odne-v-odnogo/ (Дата звернення: 23.03. 2021).

11. Ладнова Ю. Мистецтво проти війни. У Варшаві відкрилася виставка антивоєнного плакату [Електронний ресурс] / Ю. Ладнова // Sestry. – Режим доступу: https://www.sestry.eu/statti/mistectvo-proti-viyni-dokumentaciya-dvoh-rokiv-borotbi-na-vistavci-plakatu (Дата звернення: 25.02. 2024).

12. Матяш Т. У Варшаві відкрилася виставкак робіт українських митців «Україна. Під іншим небом» [Електронний ресурс] / Т. Матяш // LB. Ua. – Режим доступу: https://lb.ua/society/2022/11/05/534909_u_varshavi_vidkrilasya_vistavka_robit.html (Дата звернення: 5.11. 2022).

13. Мер Варшави: Україна має якнайшвидше стати членом ЄС [Електронний ресурс] // Polskie Radio. – Режим доступу: https://www.polskieradio.pl/398/7856/artykul/2914826 (Дата звернення: 6.03. 2022.)

14. Рулій Н. «Памфір», «Носоріг», «Бачення метелика»: успіхи українських фільмів за кордоном у липні 2022року [Електронний ресурс] / Н. Рулій // Kino.24. – Режим доступу: https://kino.24tv.ua/uspihi-ukrayinskih-filmiv-za-kordonom-lipni-2022-roku-dobirka_n2108677 (Дата звернення: 02.08. 2022).

15. Тиждень українського мистецтва» у Познані: програма заходів [Електронний ресурс] // Ua. Pl. – Режим доступу: https://ua.pl/tyzhden-ukrainskoho-mystetstva-u-poznani-prohrama-zakhodiv (Дата звернення: 04.08. 2023).

16. У Варшаві відкрилася виставка російської техніки, знищеної в Україні [Електронний ресурс] // Європейська правда. – Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/27/7142122/ (Дата звернення: 27.06. 2022).

17. У Познані відкрилася виставка «Я був поляком – громадянином України» [Електронний ресурс] // UPMP. – Режим доступу: URL: https://upmp.news/ua-in-polish/u-poznani-vidkrylasya-vystavka-ya-buv-polyakom-gromadyanynom-ukrayiny/ (Дата звернення: 08.08. 2023).

18. У Сеймі Польщі триває виставка «Україна. Сльози війни» [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3803306-u-sejmi-polsi-trivae-vistavka-ukraina-slozi-vijni.html (Дата звернення: 21. 12. 2023).

19. «Українська весна»: в Познані розпочався фестиваль української культури [Електронний ресурс] // Наш вибір. – Режим доступу: https://naszwybir.pl/ukrayinska-vesna/ (Дата звернення: 06.10. 2022).

20. Українські галереї візьмуть участь у Warsaw Gallery Week [Електронний ресурс] // Наш вибір. – Режим доступу: https://naszwybir.pl/warsaw-gallery-week/ (Дата звернення: 26.09. 2023).

21. Artyści z Ukrainy o wojnie prowadzonej z ich kulturą [Електронний ресурс] // WN. – Режим доступу: https://wszystkoconajwazniejsze.pl/pepites/artysci-z-ukrainy-o-wojnie-prowadzonej-z-ich-kultura/ (Дата звернення: 11.01. 2023).

22. Bremen Declaration «Town and culture: new responses to cultural problems» [Electronic resource]. – Strasbourg, 1983. – 13 p. – Mode of access: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b23f4 (Last access: 20.02.2023).

23. Lach E. Goście z Ukrainy pracują w kulturze [Електронний ресурс] / E.Lach // Warszawa. – Режим доступу: https://um.warszawa.pl/-/goscie-z-ukrainy-pracuja-w-kulturze (Дата звернення: 05.09. 2022).

24. Sharapova T. Виступи українських артистів у Польщі у серпні-грудні 2023 р. [Електронний ресурс] / T. Sharapova // Ukrainian in Poland. – Режим доступу: https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/performances-of-ukrainian-artists-in-poland-uk/ (Дата звернення: 20.08. 2023).

References:

1. Bilash, K. U Varshavi u veresni proide 9-y festyval «Dni ukrainskoi muzyky». *Lb. Ua.* Retrieved from: https://lb.ua/culture/2023/08/04/568503_varshavi_proyde_9y_festival_dni.html *[In Ukrainian]*.

2. V ukrainskii knyharni-kaviarni «Nic», shcho u Krakovi, pochala diiaty khudozhnia halereia. *Ukrainskyi pohliad.* Retrieved from: https://ukrpohliad.org/culture/v-ukrayinskij-knygarni-kav-yarni-nic-shho-u-krakovi-pochala-diyaty-hudozhnya-galereya.html *[In Ukrainian]*.

3. Vystavka «Heniy Lvova. Lviv yak tsentr mystetstva i yoho mystetski kolektsii». *Nash vybir.* Retrieved from: https://podii.naszwybir.pl/vystavka-quot-genij-lvova-lviv-yak-tsentr-mystetstva-i-jogo-mystetski-kolektsiyi-quot-8/ *[In Ukrainian]*.

4. Holizra, I., & Shchokan, I. Ukrainskyi teatr za kordonom: vystavy i proiekty, yaki stvoriuiut vrzhennia pro Ukrainu. *Ukrainska pravda.* Retrieved from: https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/2/252122/ *[In Ukrainian]*

5. Deklaratsiia pryntsypiv mizhkulturnoho spivrobitnytstva 4 lystopada 1966 roku. Retrieved from: https://zakon.cc/law/document/read/995_067 *[in Ukrainian]*

6. Do Dnia Nezalezhnosti Ukrainy vystavka «Ukraina. Viina v Yevropi» vidkrylasia u Poznani. *IUATV*. Retrieved from: https://i-ua.tv/news/60383-do-dnia-nezalezhnosti-ukrainy-vystavka-ukraina-viina-v-yevropi-vidkrylas-u-poznani *[In Ukrainian]*.

7. Zelenina, O. «Z mista Zalizobetonu» u Poznan. *Hromada Hrup*. Retrieved from: https://gromada.group/news/gallery/23875-z-mista-zalizobetonu-u-poznan *[In Ukrainian]*.

8. Kanarska, A. Nova masshtabna vystavka v Zamku Uiazdovskomu poiednuie polskykh i ukrainskykh myttsiv u «Vizantiiskii nostalhii». *Culture. PL*. Retrieved from: https://monitor-press.info/uk/news/20911-u-varsavi-vidkrivajetsya-vistavka-ukrayinskix-ta-polskix-mitciv *[In Ukrainian]*.

9. Kulturno-humanitarne spivrobitnytstvo Ukrainy v Respublitsi Polshchi. *Posolstvo Ukrainy v Respublitsi Polshchi.* Retrieved from: https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/231-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju) *[In Ukrainian]*.

10. Lahuz, S. Ukrainskym i polskym khudozhnykam ye chomu vchytysia odne v odnoho. *Nashe slovo.* Retrieved from: https://nasze-slowo.pl/ukrayinskym-i-polskym-hudozhnykam-ye-chomu-vchytysya-odne-v-odnogo / *[In Ukrainian]*.

11. Ladnova, Yu. Mystetstvo proty viiny. U Varshavi vidkrylasia vystavka antyvoiennoho plakatu. *Sestry*. Retrieved from: https://www.sestry.eu/statti/mistectvo-proti-viyni-dokumentaciya-dvoh-rokiv-borotbi-na-vistavci-plakatu *[In Ukrainian]*.

12. Matiash, T. U Varshavi vidkrylasia vystavkak robit ukrainskykh myttsiv «Ukraina. Pid inshym nebom». *LB. Ua.* Retrieved from: https://lb.ua/society/2022/11/05/534909_u_varshavi_vidkrilasya_vistavka_robit.html *[In Ukrainian]*.

13. Mer Varshavy: Ukraina maie yaknaishvydshe staty chlenom. *Polskie Radio.* Retrieved from: https://www.polskieradio.pl/398/7856/artykul/2914826 *[In Ukrainian]*.

14. Rulii, N. «Pamfir», «Nosorih», «Bachennia metelyka»: uspikhy ukrainskykh filmiv za kordonom u lypni 2022roku. *Kino.24*. Retrieved from: https://kino.24tv.ua/uspihi-ukrayinskih-filmiv-za-kordonom-lipni-2022-roku-dobirka_n2108677 *[In Ukrainian]*.

15. Tyzhden ukrainskoho mystetstva» u Poznani: prohrama zakhodiv. *Ua. Pl.* Retrieved from: https://ua.pl/tyzhden-ukrainskoho-mystetstva-u-poznani-prohrama-zakhodiv *[In Ukrainian]*.

16. U Varshavi vidkrylasia vystavka rosiiskoi tekhniky, znyshchenoi v Ukraini. *Yevropeiska pravda.* Retrieved from: https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/27/7142122/ *[In Ukrainian]*.

17. U Poznani vidkrylasia vystavka «Ia buv poliakom – hromadianynom Ukrainy». *UPMP*. Retrieved from: https://upmp.news/ua-in-polish/u-poznani-vidkrylasya-vystavka-ya-buv-polyakom-gromadyanynom-ukrayiny/ *[In Ukrainian]*.

18. U Seimi Polshchi tryvaie vystavka «Ukraina. Slozy viiny». *Ukrinform.* Retrieved from: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3803306-u-sejmi-polsi-trivae-vistavka-ukraina-slozi-vijni.html *[In Ukrainian]*.

19. «Ukrainska vesna»: v Poznani rozpochavsia festyval ukrainskoi kultury. *Nash vybir.* Retrieved from: https://naszwybir.pl/ukrayinska-vesna/ *[In Ukrainian]*.

20. Ukrainski halerei vizmut uchast u Warsaw Gallery Week. *Nash vybir.* Retrieved from: https://naszwybir.pl/warsaw-gallery-week/ *[In Ukrainian]*.

21. Artyści z Ukrainy o wojnie prowadzonej z ich kulturą. *WN*. Retrieved from: https://wszystkoconajwazniejsze.pl/pepites/artysci-z-ukrainy-o-wojnie-prowadzonej-z-ich-kultura/ *[In Poland]*.

22. Bremen Declaration «Town and culture: new responses to cultural problems» (1983). Retrieved from:

https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b23f4 *[In English]*.

23. Lach, E. Goście z Ukrainy pracują w kulturze. *Warszawa.* Retrieved from: https://um.warszawa.pl/-/goscie-z-ukrainy-pracuja-w-kulturze) *[In Poland]*.

24. Sharapova, T. Vystupy ukrainskykh artystiv u Polshchi u serpni-hrudni 2023 r. *Ukrainian in Poland:* veb-sait. Retrieved from: https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/performances-of-ukrainian-artists-in-poland-uk/ *[In Ukrainian]*.

Larysa Fytsyk,
Ph.D. (History), Associate Professor,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine

Igor Fytsyk,
Ph.D. (Philosophy), Associate Professor,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine

INTEGRATION OF UKRAINE INTO THE CULTURAL SPACE OF EUROPE IN THE CONTEXT OF FULL-SCALE WAR (CASE STUDY OF POLISH CITIES)

Abstract. *The article examines the peculiarities of Ukraine's integration into the cultural space of Europe in the conditions of Russia's full-scale invasion of Ukraine. Using the example of the largest Polish cities, it argues that despite the war, Ukraine deepens cultural cooperation with EU countries. The article emphasizes that cooperation between Ukraine and Poland is particularly fruitful and indicative of Ukraine's successful cultural integration into the EU. Polish cities serve as the main platforms for this process, creating significant opportunities for Ukrainian artists and cultural figures to improve their skills and exchange experience with Polish and foreign colleagues.*

Special attention is focused on the significant role played by municipalities and non-governmental cultural organizations in Polish cities. These entities, alongside state authorities, contribute significantly to the implementation of creative projects by Ukrainian cultural figures. Their assistance is particularly valuable as it enables Ukrainian artists to showcase their work, attract the attention of the European audience, and raise awareness about the cultural heritage of their war-torn country.

It is emphasized that a variety of projects in the fields of visual arts exhibitions, music, theater, and cinema, aimed at presenting Ukrainian culture, have been implemented in Polish cities. This highlights the unwavering solidarity and support of the Polish citizens towards the Ukrainian people. These initiatives have enabled Ukrainian artists to quickly adapt to new realities by integrating cultural, educational, and entertainment components, and also by organizing charitable events, including fundraising and collecting donations for Ukrainian soldiers and providing humanitarian aid to those affected by the war.

A conclusion has been drawn that the significance of such cultural and artistic initiatives, occurring within the cultural space of Polish cities amid the full-scale war, is evident. This is because such activities promote Ukrainian culture in the EU, facilitate receiving assistance from international and European institutions. Therefore, further collaboration between our nations and cities in the cultural realm is essential.

Keywords: *European Union, Ukraine, integration, cultural space, full-scale invasion, Polish cities, cultural and artistic events.*

Надійшла до редколегії 23.08.2024